DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,

QUÆDAM DE

VENÆSECTIONE COMPLECTENS;

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi Admodum Viri,

D. GEORGII BAIRD, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NECNON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu,

Et Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ Decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

ABRAHAMUS COLLES,

HIBERNUS;

A. B. T. C. D.

SOCIUS LICENTIATUS COLLEGII

REGALIS CHIRURGORUM IN HIBERNIA.

AD DIEM 24 JUNII, HORA LOCOQUE SOLITIS.

Quis leget hæc? min. tu istud ais? nemo Hercule, nemo?
Vel duo, vel nemo. PERSIUS, Sat. I.

EDINBURGI:
CUM PRIVILEGIO.
APUD ROBERTUM ALLAN,

MDCCXCVII.

RICARDO COLLES,

JURISCONSULTO, PATRUO DILECTO

CUJUS

AMICITIA, ET BENEFICIA VERE PATERNA

SIBI DELATA

SEMPER ALTA MENTE REPOSTA MANEBUNT:

NECNON,

GULIELMO COLLES,

FRATRI CHARISSIMO,

CUI SE DEVINCTUM ESSE PALAM AGNOSCIT,

NON TAM CONSANGUINITATE

QUAM STRENUA IMMOTAQUE EJUS VIRTUTE,

ET ANIMO BENEVOLENTIA SUMMA IMBUTO,

HOC

OBSERVANTIÆ, ET FIRMÆ AMICITIÆ

TESTIMONIUM UTCUNQUE LEVE OFFERT,

AUCTOR.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

QUÆDAM DE

VENÆSECTIONE COMPLECTENS.

Auctore, *ABRAHAMO COLLES.*

HUJUS almæ academiæ legibus coactus, quæ unumquemque medicinæ honores ambientem, utut invitum, dissertationem de re aliqua ad medicinam pertinente in lucem proferre jubent, mecum decrevi de Venæsectione quædam scribere: quare vero hac, ex magnâ quam scientia medecinæ præbet sylvâ excerpsi, paucis accipe. Cum nuperrime per quinquennium ad chirurgiæ studium incumbebam, mihi contigit, ut in noscomio peramplo plures vide-

rem ægros talibus laborantes morbis, quales ſanguinis detractione egere viſum eſt. Hâc datâ itaque occaſione, fieri non potuit quin ſalutares hujus evacuationis effectus iterum atque ſæpius viderem. Quando vero nuperrime medecinæ operam dare ſtatui, multos morbos et magis cito, tute et jucunde ad finem perductum iri arbitrabar, (analogia uſus) ſi modo medicorum animi a phlebotomiâ haud abhorrerent. Undenam hæc lanceolæ formido eſſet quærenti diu, multaque mecum reputanti ſequentes protulerunt ſeſe cauſæ. Medici, in genere, proprio judicio nimis parum utentes, aliorum oculis plus æquo confidunt, imo etiam quæ illorum obſervationi ſeſe obtruſerunt, utut plane pateant, his tamen diffidunt, ſi modo auctoritati magnorum nominum adverſarentur. Hi vero magnorum nominum viri, vel militum ſanitatem advigilantes in regionibus inſuliſque tropicis, ubi aeris cœlique natura lanceolæ vetant uſum, artem medecinam excoluerunt; vel in noſocomio peramplo, ubi pauperum ſqualidorum conferta turba aerem inquinaverunt; unde evenit ut omnium ægrorum qui in hoc recipi-

ant ur

antur morbi plus minus naturam induant febris quæ *Jail or Hoſpital Fever* audit; et hanc ob cauſam in horum morbis minus idoneus evadit lanceolæ uſus. Plurimi vero dum medecinæ ad ſtudium incumbebant, limine in ipſo, mente capti ſunt quâdam theoriâ nitidâ, quam, vel ſcriptoris ingenium ornavit, vel cui profeſſoris auctoritas (minime enim negandum eſt et profeſſores hac non prorſus caruiſſe culpâ) momenti haud parvum addiderunt: quod ſi ſanguinis detractio receptæ hypotheſi adverſaretur, ejus uſum tanquam inutilem vel etiam perniciofam repræſentabant. Hypotheſes vero quibus imbuitur animus diu ſervat, hiſque in medicinâ excolendâ veluti ducibus, poſtea utitur. Quod vero auctoritatem vel antiquorum vel medicorum hodie celebrium pro nihilo habeamus, minime auctor eſſem; neque enim me latet quibus cum difficultatibus circumdamur dum obſervationes condere volumus; has enim ſæpe repetere, eaſdem quam maxime variare et in aliis corporibus, aut eodem in corpore, alio tempore, aliâ conditione, et rebus ex-

ternis quam maxime diverſis exiſtentibus, tentare, admodum neceſſarium erit.

Cum ab his et ſimilibus cauſis animos medicorum prorſus a venæſectione alienos eſſe ſuſpicabar, mecum decrevi in hâc diſſertiunculâ pauca de ejus quos vidi, effectibus in morbis quibuſdam ſanandis dicere, hâc ſcilicet ſpe, ut unus aut alter quos vel munus academicum vel ſors aliqua, hæc legere cogerint, ſecum reputent; ecquinam ſint morbi plagis hiſce in ſeptentrionalibus, qui hoc remedio adhibito, magis feliciter curarentur quam hodiernâ a praxi? Quoniam parum medici profecerunt hactenus et parum, ni fallor, profecturi ſunt in poſterum qui, nullâ adhibitâ ratiocinatione, ſolâ experientiâ ſemet occupaverint.—" Theoriâ enim medicâ ſeu principiis quibuſdam generalibus egemus, quibus innixi in novis aut arduis occaſionibus dirigamur, et ad eam medendi rationem tentandam perducamur quæ naturæ morbi et conditioni ægri rite accommodata, et tutiſſima ipſa fuerit et maximum ſimul beneficium et auxi-

" lium

"lium promiserit." His inductus argumentis, quibus, (si veritati vires nomen addat) GREGORIUS noster haud parum momenti addidit; non solum effectus phlebatomiæ quos ipse vidi, qua potui enarravi fidelitate, sed quibusdam de circuitu ejusque cum genere nervoso nexu præmissis, ratiocinatione analogiâque usus, quasdam opiniones conjecturales ejus de usu in aliis morbis tractandis proponere ausus sum.

Nexu quam arctissimo, vel potius necessitudine mirandâ organa sanguinem promoventia cum cerebro nervisque connectuntur; ita ut, ad hæc excitanda suisque muneribus aptanda, sanguinis circuitus sanus desideratur; variisque vasorum hæmatophorûm conditionibus varie cerebri nervorumque functiones afficiuntur. Perpaucis exemplis ad hanc opinionem confirmandam opus esse duco. Auctum sanguinis impetum aucta sensilitas comitatur: hoc validam post exercitationem unusquisque in semetipso experiri licet: auctâ vero solummodo sanguinis velocitate, uti in debilibus et quibus larga

inanitio

inanitio accidit, augebitur plerumque ſenſibilitas: quod ſi plus æquo ſanguinis in capite congeratur, tunc laſſitudine ſpontaneâ, ad motum torpore, ſenſûum hebetudine hominem laborare videmus. Licet virium muſculorum cauſas in totum explicare nequeamus, tamen quædam cum iis proprius conjuncta cernere datur. Mobilitatem vigoremque a ſtatu cerebri, nexuque quem muſculi cum nervis habent, pendere videmus; quoniam vero vaſorum hæmatophorum variæ conditiones cerebrum nervoſque afficiunt, muſculorum etiam vires inde affici neceſſe ſit, clare patet. Sic aucto ſanguinis caput verſus impetu, augentur muſculorum mobilitas atque vigor: congeſtionem in capite comitantur ad motum torpor, debilitatiſque ſpecies. Si vero aucta velocitas cum ſanguinis diminutâ quantitate conjungatur, tunc mobilitate morboſâ, debilitate verâ muſculi laborant.

Phyſiologis mediciſque olim ſententia fuit ſyſtema ſanguiferum in muſculorum vires latum habuiſſe imperium ſine cerebri nervorumque interventu;

vario

variò ſcilicet illius quoad diſtentionem inanitionemque ſtatu. Muſculi omnes in corpore animali vivente, vi gaudent Tonicâ; hanc vim Tonicam pendere rati ſunt a diſtentione ultra ſtatum naturalem, eum videlicet ſtatum, quem agente elaſticitate ſolâ tenerent muſculi. Hanc diſtentionem præbere dicebant actionem muſculorum oppoſitorum, pondus quas ſuſtinent partium, et præ aliis cauſis vaſa ſanguifera, quæ tam intime ſeſe omnes per muſculorum fibras diſpertiunt, ut fieri aliter non poſſit quin illorum plenitudo has quam plurimum diſtendat: hæc opinio ex hâc re confirmari videbatur, quod, auctâ, quoſpiam intra limites, diſtentione, augetur Vis Tonica.

Hæc ſententia (meo judicio) baſi haud ſatis ſtabili nititur. Tantum enim abeſt ut muſculus, ultra ſtatum, quem elaſticitate teneret, diſtenderetur, quod periculis de induſtriâ factis jam comprobatur, longe aliam exiſtere conditionem. Nam ſi animal quàdam ſubitæ mortis ſpecie peremeutum eſſet, e. gr. plagâ in ventriculum impactâ, fulminis ictu, irâ,

vel

vel animi gravioribus affectubus; rebus ſic ſeſe habentibus, compertum eſt aliquem muſculum e corpore exciſum, et poſtea in locum repoſitum, nunc longe ultra limites originem inter inſertionemque ſeſe extendiſſe. Ex quibus concludere licet (vi elaſticitatis a vitâ minime pendente et adhuc ſuperſtite) muſculum, dum vixit animal, contractum fuiſſe intra limites elaſticitati proprias, vi quâdam, in brevius illum redigere perpetuo nitente. Hæc Vis Tonica appellatur. Tali gaudere dote, ſimilibus ac longitudinales adſtringi legibus fibræ circulares muſculorum, quæ ſcilicet cava organa aut viſcera formant vel circumdant, celebris JOANNES HUNTER ſuis experimentis, in vaſa ſanguifera factis, clare evicit: quoniam ergo videmus vim tonicam a diſtentione haud pendere, reliquum eſt, ut a cerebro deveniat; et energiæ, ſic dictæ, ſeu poteſtati cerebri nervoſæ debeatur. Imperium quod hæc energia; cujus natura nec mihi nec aliis cognita eſt, in vim tonicam poſſidet ex hàc conſpici poteſt; quod affectus animi excitantes hanc mirum in modum adaugent, deprimentes hanc in tantum minuunt

nuunt ut pene deleri videantur: quod si jam gravior, inopinusque affectus animi hominem perimat, musculos hâc vi penitus orbatos esse nupera experimenta comprobaverunt. Neque tamen interea negandum, quin auctâ distensione, augebitur musculorum tonus: hoc vero efficit distentio energiam cerebri excitando.

Nec defuerunt alia argumenta ex sanguinis detracti effectu ducta; nempe, quod nihil magis quam sanguinis detractio vires universorum in corpore musculorum diminuit, cujus rationem haud obscuram esse dicunt. "Tam intime enim omnes per musculos sese dispertiunt vasa sanguifera, et tam arctus distentionem inter et tonum intercedit nexus ut, vasorum diminutâ distensione, necesse est omnium musculorum minuatur tonus." Hoc vero argumentum, ut mea fert sententia, fallaciâ haud expers invenietur. Haud raro enim accidit, ut paucarum unciarnm dispendium hominem robustum animo linqui faciat; paucas vero unicas inter et totam circumfluentis laticis copiam tantum discrimen interest, ut vix in animo concipiamus, tantillam

quantitatem, omnes etiam minutiſſimos et remotiſſimos vaſorum ramulos deplere poſſe: quodque haud minus ad rem eſt, ex eodem homine jam recumbente per plures ſanguinis uncias detrahere poſſumus, nullo ſequente animi deliquio, nec multum fractis muſculorum viribus. Nonne igitur veroſimilius eſt hoſce effectus potius mutatæ cerebri conditioni quam vaſorum ſanguiferorum depletioni deberi?

Ut huic quæſtioni reſpondere queamus, paulo fuſius de nexu, qui obtinet cerebri inter functiones et ſtatum ſyſtematis ſanguiferi, agere neceſſe duco.

Totius ergo laticis circumfluentis copiæ pars circiter decima ad encephalon tendit, ſcilicet quadruplo major ac ullam ad aliam corporis partem, habitâ ad pondus ratione. Hinc colligere fas eſt, ad cerebrum excitandum ſuiſque muneribus aptandum opus eſſe largâ ſanguinis copiâ. Maximam etiam impendiſſe curam natura videtur, ut vaſa ſanguifera chordis fibrilliſque nervoſis ubique intertexat: fibrillæ enim nervoſæ in toto

ſuo

ſuo decurſu uſque ad fines ultimos piâ matre inveſtiuntur, quæ robur medullæ impertitur, et plurima ad illas tendentia vaſa ſuſtentat. Quantum ad nervorum functiones confert hic textus, etiam ex hoc liquet, quod eæ corporis partes ſenſilitate acutiſſimâ pollentes, quam plurimis gaudent vaſculis quæ nerveas fibrillas undique perreptant et cum iis intime miſcentur: hoc, in linguâ, oculis, in omnibus demum organis ſedibuſque ſenſuum, videre licet. Hanc noſtram affirmationem corroborare videntur inflammationis phœnomena: in parte enim inflammatâ auctam ſanguinis quantitatem aucta ſenſibilitas comitatur. Omne vero hâc de re exemit ſcrupulum celeberrimus MONRO * periculis compluribus in ranas factis, quorum unum hic narrare ſat erit. "I have "found, after the ſciatic nerve had been cut, and "the member was inſenſible and motionleſs, that "the circulation of the blood remained for a year "thereafter, rapid and free in the hind-leg of a "frog; nay, that when I had broken the bones

 "and

* Vid. MONRO's Obſervations on the Nervous Syſtem.

" and wounded the fleſh, an inflammation was ex-
" cited, and at laſt the wounds were cloſed with
" new matter, and the broken bones reunited.
" Yet we have the ſtrongeſt reaſons for believing,
" that the ſmall veſſels in circulating the blood,
" in inflammation, and in the production of new
" matter, are actuated by a nervous energy,
" which, in the caſe before us, could only have
" been furniſhed to the nerves by the veſſels of
" the Pia Mater and the cineritious ſubſtance it
" produces."

Omnibus ex his colligere licet, magnâ ſanguinis copiâ opus eſſe cerebro nerviſque ut illorum functiones rite peragantur: et quoniam encephalon tantum pro ratâ parte ſanguinis accipiat, mutationes etiam leves in ſanguinis copiâ hanc, magis quam cæteras corporis partes, affectum iri.

Rebus ſic ſeſe habentibus, anne rationem reddere queamus, cur, homine erecto, ſi perpaucæ educantur ſanguinis unciæ animo deficit, dum idem, ſi modo ſupinus recumbat, multo majus diſpendium ferat, levi duntaxat ſuperveniente debilitatis ſenſu?

Dum

Dum corpus erecto ſervatur ſitu, plurimi muſculi voluntati obedientes contrahuntur; ad hanc contractionem perficiendam opus eſt haud parum majori poteſtatis nervoſæ cerebri copiâ quam quæ ad vim tonicam univerſorum in corpore muſculorum conſervandam ſufficit: nunc ſi ſanguinis uncia una vel altera ſubito educatur, hæc evacuatio cerebrum præſertim afficiet, et ejus functiones, ideoque poteſtatem nervoſam debiles reddet. Hujus nervoſæ poteſtatis diminutio in vim muſculorum tonicam incumbet. Cordis igitur arteriarumque vires collabuntur, nec momento ſat forti ſanguinem promovent; caput vero, ſitum ob erectum, hâc virium diminutione magis quam cæteræ corporis partes afficietur; poteſtate itaque nervoſâ omni in temporis articulo diminutâ, pro ratâ parte minuentur cordis arteriarumque vires, donec tandem vel prorſus deficiunt, vel ſaltem ad encephali actionem conſervandam impares fiunt, ideoque homo in animi deliquium incidit.

Nunc vero ad ea quæ dum homo ſupinus recumbat, in ſanguinis miſſione accidunt, animum advertamus:

mus: hoc in casu muscularis contractio quam minima est, quam minimum nervosæ potestatis desideratur, ejus quidquid adest in tonum musculorum sustinendum totum impendi potest: vires itaque organorum sanguinem promoventium sunt quam integerrimæ, sanguis ad encephalon quam maximo fertur impetu et copiâ, gravitate suâ haud oppugnatus; ergo, nervosâ cerebri potestate salvâ perstante, integræ servantur organorum circulationi dicatorum vires, et sic, his functionibus alterâ alteri subsidium ferentibus, evenit, ut citra animi deliquium tanto majorem evacuationem homo recumbens facile ferat. Hanc opinionem confirmare videtur remedium quo ad Syncopen, per evacuationem inductam, curandum utimur, situs scilicet corporis recumbens.

Auctam, quoad systema hæmatophorum, cerebri energiam, Diathesin Phlogisticam appellare velim.

Hisce de sanguinis circuitu, cerebrique functionibus præmissis sententiis, nunc effectus quos venæsectionem in morbis sanandis edere vidi, breviter enarrabo. A primo usque ad hodiernam diem ab

om-

omnibus ſanctiſſime receptum fuit, quod in inflammationibus phlegmonoideis, præſertim ſi adſit pyrexia, nullum præſtantius, nullum preſentius quam phlebotomia remedium dari. Sed non ſolum ad curandos, ſed etiam hoſce ad morbos præcavendos hujus remedii adminiſtrationem utilem inveni (ſi modo Tironis experientiæ fidere licet) nam cum ad chirurgiæ ſtudium accingebam, contigit ut in noſocomio peramplo omnes, quos recens injuria affligebat, mihi curæ eſſent ægri; et tunc temporis, hujuſce praxis utilitas mihi haud opinanti ſeſe obtulit, præſertim in ægris fracturâ laborantibus, quos hoc modo tractare ſolebam. Rigore, pallore amotis, qui injurias omnigenas ſæpiſſime ſtipant, vultu ad rubidinem jam proclivi, protinus ſanguinem ex amplà plagâ, (ſi modo roboris ætatiſque conſtantis æger fuit), ad uncias ſexdecim miſi; et horâ elapſâ propinandum dedi catharticum ex ſalium neutrorum quorundam ſolutione, et hoc feliciſſimo cum ſucceſſu; nam in caſibus pleriſque nec inflammatio, nec ſpaſmi membri affecti ægrum vexabant. Longe vero aliter res ſeſe habuit, ſi quâcunque de cauſâ

mem-

membrum inflammatione prius correptum fuiſſet, quam ſanguis mitteretur; tunc enim ſpaſmi muſculorum inceſſanter partes fractas ex loco dimoverunt, dolor acerbus ægrotantem in furorem adegit. His etiam in anguſtiis, præſtantiſſimum vel potius unicum remedium venæſectio præbuit. Sanguis flumine et modo quam pleniſſimo educatur; vires paulatim collabuntur, immanis furor in levem deſipientiam, aliena ſubinde muſſitantem, vertitur, ſudor erumpit ubertim, et in lectum decumbenti placidus obrepit ſomnus: ex quo expergiſcens æger mente jam fruitur ſanâ.

Effectus quam maxime ſalutares præbet ſanguinis detractio in illâ tuſſi, quæ phthiſim vel jam incipientem vel futuræ metum deſignat.

Hujus remedii utilitas vel potius neceſſitas ſequentibus cognoſcitur ſignis. Tuſſis rauca ſicca: Dolor permanens, circumſcriptus, quem omnis ad tuſſiendum conatus exaſperat, in aliquâ thoracis parte; ex hâc ſede tanquam ex centro leves, lancinantes dolores pulmonem quaquaverſum transfigunt, temporis intervallis

nunc

nunc longioribus nunc brevioribus. Conſtrictionis ſenſus liberam impedit reſpirationem. Sæpe irritatio perennis in Glottide vel in Trahea tuſſim indeſinenter excitat vanam ; haud raro tamen ægrotus pauxillum ſeri, vel pituitæ tenuis, mucoſæ nec infrequenter ſanguine leviter tinctæ, magno non ſine labore exſcreat. Noctes ſomno vacuas agit, moleſto caloris urentis ſenſu cruciatus. Hæc ſymptomata, quæ pulſum plerumque durum, parvum et frequentem comitem habent, venæſectionem faſtigant ; cujus evacuationis menſura ex ægroti robore, et ætate, habitu corporis, et doloris intenſitate optime diſcetur : In genere vero octo vel decem ſanguinis unciæ levamen optatum afferent ; in raris quamvis caſibus ſymptomata vidi primâ evacuatione minime ſublevatâ, repititâ prorſus fugata fuiſſe. De repetendæ evacuationis utilitate vel ſalute medico judicare licet ex prioris effectubus. Nam ſi pulſus nec celerior nec infirmior evadat, preſertim ſi durus perſtet, maximeque ſi rivo pleniore, et ictu firmiore tangentis digitum feriat, nec ægrotantis vires dilabuntur ; tunc non

ſolum ſine incommodo, ſed etiam fructu cum uberrimo vena iterum tundatur, et ſanguis flumine et modo pleno, vel ſaltem non parco mittatur. Omne tamen periculum, omne malum, hæc ſola medicina haud adimet: Quæ vero ſuperſunt emplaſtro veſicanti ſuper ſedem doloris applicato citiſſime plerumque cedunt: Neque jam ſpernendæ ſunt oppii vires: Hujus cum aliquo liquore mucilaginoſo permiſti pauxillum ſorbeat æger urgente tuſſi: Quod ſi tuſſis haud moleſta foret tunc magis arridet hauſtus ex laudano liquido cum vini antimonialis idonea quantitate horâ ſomni propinandus. Pulvis ſudorificus compoſitus maximo cum fructu exhiberi poteſt parvulis in doſibus, terve quaterve in die repetendus, ſi tuſſis adhuc vexet ſi cutis arida liberam, citra tamen ſudationem, perſpirationem poſtulet. Hæc medela (ſi modo in poſterum ut diæta habilis eſſet ægroto curæ ſit, ſi exercitio utatur conſtanti ſed leni, ſi ſubito admotum corpori frigus evitet) ſemel adhibita, vel quoties recrudeſcant ſymptomata, repetita, plurimos per longum tempus, imo etiam per longam vitam

vitam a Tabe Pulmonariâ immunes ſervaſſe nullus dubito.

Neque in pthiſis ingreſſu ſolum, ſed etiam ubi nullus quæſtioni locus eſt quin æger pthiſi laborat confirmatâ Phlebotomiam prodeſſe vidi. Hic vero caute procedendum eſt; hic medicus ex doloris intenſitate, reſpirandi difficultate, pulſu, aſſueto venæſectionis uſu et ætate judicet quid valeant, quid ferre recuſent vires, anne hæc evacuatio utilis foret, anne prorſus omittenda eſt. Quod ſi utilem fore judicet parcâ tamen manu mittendus eſt. Hac de re differens medicus te ingenio et obſervatione nulli ſecundus, JOANNES PRINGLE Eques, his utitur verbis: * "I have found theſe "ſmall bleedings not only beneficial in old coughs, "threatening conſumptions, but alſo after hectic "ſymptoms had appeared. The quantity of "blood drawn, was from four to ſeven ounces "once in eight or ten days, and ſometimes a vein "was opened after ſhorter intervals. It was obſer-"vable, that the patients never found themſelves "ſo

* Diſeaſes of the Army Part III. Chap. 3.

" ſo much relieved on the firſt as on the ſecond
" or third night after bleeding. Nor would I re-
" commend this method for common practice,
" without making great allowance for the ſtrength
" of ſoldiers, and ſuiting the quantity of blood to
" be let, to the condition of weaker patients."

Nonne veroſimile eſt, quod incommoda quæ noſocomium caſtrenſe inſeparabiliter comitantur, ædium et cubiculorum humiditas, ſtragulorum penuria, &c. milites horum malorum recrudeſcentiæ obnoxios reddidêrunt. Mihi certe hactenus minime videre contigit ægrum, vel pthiſin ingruentem formidantem, vel confirmatæ ſuccumbentem, moleſtiis tam gravibus angi, quam ad lanceolæ uſum intervallis his breviſſimis repetendum medicum impellant.

In illo Phlegmaſiarum genere quæ a Noſologis Enteritidem vel Peritonitidem audit, ſanguinis detractio pene unicum remedium eſt; vel ſaltem ſine quâ alia quæcunque medicamenta prorſus inutilia fore timeo. Hoc ex paucis, dolendis attamen exemplis, didici: Mihi enim quatuor contigit

tigit hunc videre morbum medicis et experientiâ et prudentiâ nulli ſecundis tractatum, infauſto tamen in omnibus eventu, et hoc, pace tantorum virorum, nimis parcæ ſanguinis detractioni tribuendum cenſeo. Si enim analogiam hic adducere licet, omnibus plane patet hujus remedii utilitas vel potius neceſſitas inevitabilis. Mihi itaque videtur illam inflammationem quæ Lithotomiam ſequitur, vel Herniam incarceratam comitatur, in ſuâ naturâ quam ſimillimam Peritonitidi eſſe: Imo, ut inter ſe diſcrepant haud in animo concipere poſſum; omnibus vero chirurgis, et quod haud minus ad rem eſt, omnibus Lithotomis itinerariis bene notum eſt huncce morbum quam citiſſime et quam certiſſime lethalem fore, ſi principiis largâ venæſectione non obſtiterint, et ad hanc, veluti ad aram, protinus confugiunt. Nec tali in caſu poſſunt, iiſdem ac in cæteris pleriſque phlegmaſiis dirigi ſignis; neque enim pulſus validus et durus hoc remedium indigitant, imo e contra pulſus celer et perquam parvus talem evacuationem, perniciosam veluti futuram,

veta-

vetaret; ergo pulſui quam minime fidentes ad dolorem ſolum animos advertunt; et hoc ſigno edocti ſanguinem largiſſime detrahunt, unde dolor mitior, pulſus plenior evadunt neque hic gradum ſiſtunt, ſed hanc repetent evacuationem donec omnis omnino remiſerit dolor. Plerumque in tali praxi accidit, ut ſanguinis copioſiſſimas evacuationes tam facile et cum tantillo virium diſpendio ferant ægri, ut pene pro miraculo fuerit.

Maxime tamen dolendum eſt quod in Peritonitide, morbo tam ſubito lethali, hoc unicum ſignum, hoc ſolum auſpicium, dolor ſcilicet acerbus, ſæpe deſideratur. Ita ut veniam impetrem ſpero dum breviter exponam ſigna, quæ hunc morbum deſignare, hoc remedium indigitare videntur, et ad quæ notanda impulſus fui a morte repentinâ et inopinatâ illius quem huic morbo ſuccumbentem primum vidi.

Morbo jamjam naſcente, dolor abdominis pungens et ſat circumſcriptus eſt; brevi, ponam unius diei tempore, dolor diffuſus, minus pungens evadit. Abdomen tumidum et tenſum leviſſimum

eti-

etiam tactum non ſine dolore ferat. Pulſus parvus, frequens, uſque ad centum cum viginti, vel etiam centum cum quadraginta in horæ minuto. Urina pauca, ægre, nec magno ſine dolore reddita; nec tumor ullus, nec dolor ſpecialis in veſcicæ urinariæ regione ſeſe tactui prodit. Corporis jactatio ægrum angit, plerumque corpus ad anteriora inclinat vultus cruciatum peracutum haud deſignans, nec facile verbis deſcribendus; neque magis graphice aut clare hunc depingere poſſum, quam vultui conferendo hominis anxietate intolerabili devicti. Vultus vero utut difficilis depictu, attamen ſemel obſervatus, in poſterum facillime cognoſcendus erit. Sitis, frequentes ſorbitiunculas, potius quam plenos hauſtus, poſtulat. Neque omittendum eſt quod cutis, preſertim artuum inferiorum, admodum friget; ſæpe ſudore manat frigido maximeque cum morbus in necem tendit. Enemata raro injici poſſunt, vel, ſi forte fortunâ parcius injici poſſint, plerumque ſine fœcum admiſtione redduntur. Hæc ſigna, ſi omnia vel pleraque ſimul adſint, protinus ad ſanguinis

nis

nis largam detractionem tanquam ad aram nos-met recipere necesse habeo; ex plagâ tam ampla mittendus est ut sine lypothymia unciæ sexdecem vel viginti educantur; quodsi sanguine fluente pulsus plenior evadat, et quasi sese explicat tunc uberrimo cum fructu ad uncias viginti quatuor fluere sinamus. Nec, quamvis symptomatum levamen hæc prima evacuatio haud afferet manus jam sistenda est; sed exinanitionem hancce iteremur si ægri vires multum non fractæ sint, si dubitationi vix est locus quin æger enteritide laboret; hâc enim omissâ evacuatione, nulla salutis spes (me judice) superest in totâ, quam materia medica continet, medicamentorum farragine. Induciis sic pactis, hoc remedium iterum, fortasse multoties repetere opus foret.

Hic aliquis dicat: "Signa jamjam allata enteritidem vel peritonitidem non tam accurate designant, quin errori locus sit, et Nephritis, Colica, aut alii morbi veluti enteritis tractentur."

Esto: Mihi enim experientia sat amplâ non comprobata sunt signa recensita pro Pathognomoni

monicis: Attamen ab omnibus conceſſum fore judico quod pleraque hæc ſigna, ſi non inflammationem jam preſentem, ſaltem futuræ metum indicant, et hoc conceſſo, regimen præſcriptum non modo ſine periculo, ſed ſummo cum commodo adhibitum futurum. Podagra, forſitan, retrogreſſa, vel hyſteria exquiſita hic exceptionem præbebunt. In his vero raris exemplis, hiſtoria morbi vel ſignorum prægreſſorum, omne eximet ſcrupulum.

Neque ſoli phlebatomiæ enteritidis cura committenda eſt, nec alia ſpernamus in rebus tam anguſtis auxilia laudata, imprimis cathartica, veſicantia abdomini impoſita, et enemata. Sanguinis detractione ſemel celebratâ, porrigamus cathartica, ſic dicta, draſtica (præmiſſis extracti opii grano uno aut altero ut ſedatur nauſea et vomitus), ſcilicet Calomel, Jalapiam, Gambogiam, Aloem, et alia, quæ, parvâ mole, effectus edunt magnos. Hæc in pillularum minutiſſimarum formam redacta, et intervallis brevibus exhibita, ventriculum non gravabunt, et ideo lon-

ge anteponenda videnter iis, quæ formæ liquidæ vel indolis ſunt mitioris; hæc enim, mole tantâ exhibere neceſſe eſt ut vix evenire queat quin vomitionem reducant, et ſic ſpem medici fallant, ægroti cruciatus plurimum augeant.---Emplaſtra veſicatoria proximum occupabunt locum, nam iterum et ſæpius evenit ut cathartica et enemata quæ longum per tempus in ventre inteſtiniſque jacuiſſent inertia, plenum et ſalutarem edidiſſe effectum illo in temporis puncto, quo primum veſicatorium in abdomen impoſitum ſtimulare ſenſit æger.

Medici et famâ celebres et omni fide digni narrunt quod om nibus hactenus enarratis incaſſum adhibitis, alvum ciere tentati ſunt Nicotianæ fumo follis ope in inteſtina immiſſo. Alii alvum ducere tentati ſunt aquâm per ſyphonem idoneum injiciendo, et hæc tanta copià fuit adhibita ut non modo craſſa inteſtina impleret, ſed ſuperato iſto renixu, qui a valvula coli oritur, tenuioria intraret. Hoc vero, ſatis manifeſtis de cauſis, non temere tentandum eſt.

In il'â hæmorragiarum ſpecie quæ activa dicitur ſanguinis miſſio remedium haud inuſitatum, haud inutile eſt; attamen ni fallor, et multo felicius ſeſe præbuiſſet, ſi mo do rebus qum maxime preſentibus, adhibitum fuiſſet: Ut meam hâc de re ſententiam exponam, paulo fuſius de hæmorragiæ activæ naturâ dicere, neceſſe habeo.

Hæmorragiam itaque activam in ſuâ naturâ ad inflammationem phlegmonœideam proxime accedere vel analogam eſſe duco: Signa enim caloris, doloris, pulſationis utriſque ſunt communia; morbus uterque haud raro eſt localis, nec minus raro utrumque pyrexia vel præit, vel comitatur. Remedia eadem morbis in utriſque ſimiles edunt effectus, ſanguinis ſcilicet detractio veſicatoria prope partem affectam, aer frigidus, emetica, vel potius medicamenta quæ nauſeam cient: Et inflammatio et hæmorragia morbi ſedem ſic afficiunt, ut prona ſit ad recidivationem. Si ſententia jamjam allata ſatis firma ſit, in aperto erit hæmorragiam pro cauſâ ſuâ, ut dicitur, proximâ, plethoram non agnoſcere (inflammatio enim

ſæpe in corpore inani oritur) ideoque plethoræ amotio, nec in totum noſtrum tenebit animum, nec ut indicium præcipuum in hæmorragià curandâ, ſeſe offeret. Nec tamen prorſus prætereunda eſt, utpote quæ, cerebrum excitando, vim muſculorum tonicam auget, et Diatheſin efficit phlogiſticam: Hæc vero vel hæmorragias inducit vel ſæpe comitatur. Rejectâ ut cauſa hæmorhagiæ plethorâ, ſola, ni fallor, ſupereſt abnormis actio ſyſtematis hæmatophori, et forſan congeſtio in morbi ſede. Quibus igiturne remediis huic abnormi actioni occurrendum eſt? Mihi videtur omnia medicamenta quæ ad hunc ſiſtendum fluxum utilia adhuc inventa ſunt; e. gr. emetica, acida large ſumpta, alumen, &c. &c. hunc effectum edidiſſe inducendo rigorem, nauſeam levem, et neſcio quam debilitatem et in animi deliquium proclivitatem; et ſic actione abnormi vaſorum hæmatophorum ſuppreſsâ, vel prorſus amotâ; ſanguinis circuitus dehinc æquabilis, et leges ſecundum naturæ fiet, donec cauſa aliqua excitans actionem reducet abnormen. Cum itaque ſanguinis miſ-

ſione

ſione ad hæmorragiam compeſcendam uteremur, minus ad ſanguinis circumfluentis copiam minuendam, quam ad hanc nauſeam, debilitatem et in animi deliquium proclivitatem inducendas operam dare oportet. Hoc ad efficiendum nullum præſtantius, nullum, cujus regimen æque in noſtra ſit poteſtate, remedium invenietur, quam venæſectio; homine ſcilicet erecto, et plagâ ex ampliâ ſanguis educatur. Si vero plethora et metus adſit ne alterâ vice homorragiam, vel recedivæ proclivitatem afferat, tunc homine decumbente, et miniore e plagâ quantum ad ſanguinis redundantiam tollendam ſufficit, opis eſt noſtri educere. Mihi etiam videtur quod, præmiſſâ ſanguinis jacturâ non modo emeticorum ſecuram ſed aliorum remediorum adminiſtrationem efficacem reddet, modo haud abſimili, ac in Rheumatiſmo acuto ſanguinis detractio præmiſſa efficacem reddit diaphoreticorum uſum.

In morbo qui adhuc pene invictus graſſatur, Hydrocephalo interno, remedia quæ profutura videntur proponere proculdubio fas erit: et in hoc

jam-

jamjam nafcente, non ullum magis quam phlebotomia mihi arridet. Quæ me hanc in fententiam induxerunt, exaudi.

Ætas quæ huic morbo præcipue obnoxia eft ea fcilicet, in quâ caput verfus fanguis pro ratâ parte maxima copia fertur. Symptomata quæ morbum incipientem comitantur: e. gr. Dolor capitis, naufea, vel vomitus, alvus pertinaciter adftricta, oculi lucem refugientes: Hæc omnia etenim figna et adfunt, et conjunguntur in ægris cerebri vel meningum inflammatione correptis, quod omnibus Chirurgis fæpe videre licet. Huc etiam tendunt cadaverum fectiones. Quos enim morbus, jamjam nafcens, e medio abftulit in his (ni fallor,) cerebrum meningefque plurimis fcatebant vafis fanguine adeo turgidis, ut arte anatomicâ repleta effe videbantur; paululo folmmodo aquæ in cerebri ventriculos effufo: Quod fi curfu morbi abfoluto, æger fato fucubuiffet, inflammationis veftigia vel nulla vel pauca omnino fefe fpectanda præbuerunt; aquæ magnâ copiâ effufâ.

In

In illorum morborum quibusdam quos illustris nosologus CULLEN, sub ordine Spasmi disposuit, mihi videtur, sanguinis detractionem haud raro idoneum et præstans remedium inventum iri. Quæ vero signa hanc evacuationem admittant, quæ hanc flagitent, singulatim nunc dicere, et temporis et experientiæ defectus vetant.

FINIS.